

Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej
ul. M. Curie-Skłodowskiej 7a, 15-096 Białystok
Tel/fax: (085) 7485528, email: zzom@umwb.edu.pl,
Kierownik: prof. dr hab. med. Elżbieta Krajewska-Kułak

Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

Białystok, 17.06.2024r.

Ocena

dorobku naukowego i osiągnięcia naukowego

dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos

w postaci cyklu pięciu tematycznie powiązanych publikacji pod tytułem:

***„Psychospołeczne wskaźniki funkcjonowania osób chorych na cukrzycę
w wybranych etapach życia”***

**w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk
medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu, prowadzonym przez
Radę Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego**

Podstawowe dane o kandydacie

Doktor nauk o zdrowiu Ewa Małgorzata Kobos pracuje w Zakładzie Rozwoju Pielęgniarstwa, Nauk Społecznych i Medycznych Wydziału Nauk o Zdrowiu w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym, od 2005 roku do chwili obecnej, aktualnie na stanowisku adiunkta badawczo-dydaktycznego.

Studia magisterskie na Wydziale Pielęgniarstwa, Akademii Medycznej w Lublinie ukończyła w 1995r. Uzyskała również w 2015r. tytuł magistra pedagogiki o specjalności: edukacja zdrowotna i profilaktyka społeczna w Wyższej Szkole Edukacji Zdrowotnej i Nauk Społecznych w Łodzi, na kierunku Pedagogika Nauczycielska. Stopień doktora nauk o zdrowiu, specjalność diabetologia, w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym uzyskała 2012, broniąc pracę doktorską nt.: *„Funkcjonowanie rodzin dzieci z cukrzycą typu I”*.

Posiada również dyplom ukończenia w 2005r. Studiów Podyplomowych w zakresie Ekonomiki Zdrowia na Uniwersytecie Warszawskim, Wydziale Nauk Ekonomicznych oraz dyplom ukończenia podyplomowych studiów 2-letnich, Logopedii Korekcyjnej na UMCS w Lublinie (1998-2000), uzyskując dyplom logopedy dyplomowanego.

W przebiegu pracy zawodowej, w latach 1995 –2002 pracowała w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Klinicznym nr 4 w Lublinie. Ponadto, w latach 2020 –2024 w Państwowej Uczelni Zawodowej im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie (umowa – zlecenie).

Informacje o obowiązujących przepisach prawa na dzień wszczęcia ocenianego postępowania habilitacyjnego

Podstawa prawna: art. 219, Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 20 lipca 2018 r. (z późn. zm.)

Osiągnięcie habilitacyjne

Osiągnięcie naukowe dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos stanowi cykl pięciu tematycznie powiązanych publikacji pod tytułem: „*Psychospołeczne wskaźniki funkcjonowania osób chorych na cukrzycę w wybranych etapach życia*”. Łączna wartość bibliometryczna cyklu publikacji składających się na osiągnięcie naukowe wynosi **9,147 Impact Factor (IF) oraz 480 punktów MNiSW**.

Głównym celem prezentowanych w cyklu badań jest analiza wybranych wskaźników psychologicznego i społecznego funkcjonowania chorych na cukrzycę w różnym wieku oraz czynników z nimi związanych.

Cele szczegółowe cyklu publikacji dotyczą:

1. Oceny postrzegania samotności w grupie osób dorosłych chorych na cukrzycę oraz analizy czynników z nią związanych.
2. Analizy związku między postrzeganiem samotności a wyrównaniem metabolicznym cukrzycy.
3. Oceny postrzegania samotności u dzieci i młodzieży chorych na cukrzycę typu 1.
4. Analizy częstości występowania objawów depresji u osób w podeszłym wieku ze zdiagnozowaną cukrzycą typu 2 oraz czynników z nią związanych.
5. Oceny występowania dystresu cukrzycowego oraz czynników z nim związanych u pacjentów dorosłych chorych na cukrzycę.

Jak wynika z założeń, Habilitantka w dużym stopniu koncentruje się na zagadnieniu samotności w chorobie przewlekłej, jaką jest cukrzyca - samotności zaburzającej z definicji

poczucie bezpieczeństwa, wpływając jednocześnie na wiele obszarów życia psychicznego i fizycznego. Samotność pojawia się, gdy pragnienie relacji społecznych jest niewystarczające, ilościowo lub jakościowo. Rozpoznaje się jej dwa jej podstawowe wymiary: *samotność społeczną*, wynikającą z niezaspokojonej potrzeby społecznych relacji rówieśniczych i *samotność emocjonalną*, wynikającą z niezaspokojonej potrzeby bliskiego, intymnego lub emocjonalnego kontaktu ze znaczącymi, bliskimi osobami.

Rozpoznanie i podejmowanie próby przeciwdziałania temu zjawisku i podejmowanie działań naprawczych, jest bardzo istotnym zagadnieniem, z punktu widzenia praktyki pielęgniarskiej. Interesujące jest, że jest to przedmiotem szerokich badań i rozważań habilitantki, świadczących o jej w holistycznym podejściu do problemów chorego z cukrzycą, w różnym wieku.

Pierwsza prezentowana z cyklu praca, autorów Kobos Ewai wsp.. Factors associated with loneliness in patients with diabetes mellitus. Nursing Open. 2020;8(1):517-524 koncentruje się na ocenie przez pacjentów chorych na cukrzycę poczucia samotności oraz analizie czynników z nią związanych. Habilitantka i wsp. podkreślają, że wysokie poczucie samotności u chorych na cukrzycę może mieć negatywny wpływ na wyniki leczenia, natomiast długotrwały i wymagający proces leczenia choroby oraz potencjalnych jej powikłań może negatywnie wpływać na przestrzeganie przez pacjenta zaleceń dotyczących leczenia i zwiększać poczucie samotności. W tym badaniu przekrojowym udział wzięło 248 chorych na cukrzycę typu 1 i 2. Do oceny poczucia samotności wykorzystano wystandaryzowaną skalę R-UCLA i przeanalizowano w kontekście poczucia samotności czynniki socjodemograficzne, charakteryzujące badaną grupę chorych.

Skala R-UCLA pozwala na ukazanie poczucia samotności w wymiarze ogólnym, oraz w trzech wymiarach tj. poczucia braku bliskiego kontaktu z innymi ludźmi (Intimate others), poczucia zerwania społecznej więzi z innymi ludźmi (Social others) oraz poczucia przynależności do grupy społecznej (Belonging and Affiliation).

Habilitantka w wsp. sformułowali wnioski, świadczące o tym, że osoby dorosłe chore na cukrzycę ogółem odczuwają umiarkowane poczucie samotności, natomiast wysoki poziom poczucia samotności wykazano u 16% pacjentów. Pracę kończą cenne sugestie, wskazujące, że ocenie ryzyka samotności powinni być poddawani pacjenci z powikłaniami przewlekłymi cukrzycy, będący w stanie wolnym, z niższym wykształceniem oraz pozostający bez pracy.

Zmienna samotność i jej związek z wyrównaniem metabolicznym cukrzycy stanowiły przedmiot rozważań **kolejnego badania**, wchodzącego w skład cyklu publikacji, autorów:

Kobos Ewa i wsp. Relationship between loneliness and blood glucose control in diabetes. BMC Public Health. 2020;20(1):1-6. Autorzy pracy, gdzie habilitantka jest pierwszym badaczem, wskazali na znaczenie samotności w leczeniu cukrzycy. Celem badań była analiza związku między poczuciem samotności a wyrównaniem metabolicznym choroby u pacjentów z cukrzycą. Postawiono hipotezę, że samotność jest negatywnym czynnikiem psychospołecznym, utrudniającym pacjentom osiągnięcie dobrego wyrównania metabolicznego cukrzycy. W celu zweryfikowania hipotezy, przeanalizowano związek między poczuciem samotności z wartościami **10 wskaźników** wyrównania metabolicznego choroby, co niewątpliwie zasługuje na podkreślenie, ze względu na bogaty metodologicznie obszar badań.

Badanie przeprowadzono w grupie 250 dorosłych pacjentów hospitalizowanych w oddziałach specjalizujących się w leczeniu cukrzycy. Dane związane z poczuciem samotności zebrano wykorzystując polską wersję skali poczucia samotności R-UCLA [Kwiatkowska i in., 2018]. Do oceny wyrównania metabolicznego cukrzycy przyjęto ogólne kryteria zawarte w zaleceniach Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego (PTD) [PTD, 2019]. Wartości wskaźników klinicznych pozyskano z dokumentacji medycznej pacjenta. Uwzględniono wyniki następujących badań: HbA1c (%), cholesterol całkowity (mg/dl), HDL (mg/dl), LDL (mg/dl), triglicerydy (mg/dl), nie ADL (mg/dl), LDL-C (mg/dl). Wykonano pomiary ciśnienia tętniczego krwi, masy ciała i wzrostu, wyliczono wskaźnik masy ciała (BMI).

Efektom rozważań badaczy, było sformułowanie wniosków, wskazujących, że skurczowe ciśnienie tętnicze krwi jest wyższe u osób z wyższym poczuciem samotności. Nie wykazano istotnej korelacji między poczuciem samotności a liczbą spełnionych kryteriów wyrównania metabolicznego.

Trzecia z kolei publikacja, stanowiąca cykl tematycznie powiązanych publikacji, autorów: Kobos Ewa i wsp. Perceived Loneliness in Children with and without Type 1 Diabetes. A cross-sectional study. Clinical Diabetology 2023;12(6):345-352, dotyczy psychospołecznego wskaźnika funkcjonowania dzieci i młodzieży chorych na cukrzycę, jakim jest samotność.

Samotność, będąca w tej również publikowanej pracy, przedmiotem rozważań habilitantki i wsp. jest stanem niewątpliwie niepokojącym, gdyż dotyczyć może również chore na cukrzycę dzieci/młodzież. Autorzy, powołując się na innych badaczy tego zjawiska, podkreślają, że dziecko, czując się osamotnione, może być w większym stopniu narażone na skutki o charakterze dezadaptacyjnym w zakresie rozwoju emocjonalnego, społecznego i ogólnego stanu zdrowia. Celem tego badania była analiza porównawcza poczucia samotności

w grupie dzieci i młodzieży chorej na cukrzycę typu 1 (N=174) oraz ich rówieśników, którzy nie chorują na cukrzycę (N=165). W badaniu udział wzięły dzieci w dwóch grupach wiekowych 10-13 lat i 14-17 lat. Warte w tym miejscu jest podkreślenie doboru do grupy badanej dzieci chorych, grupy kontrolnej, co pozwoliło dokonać porównań, wzbogacając materiał badawczy i umożliwiając trafne wnioskowanie. Do oceny postrzegania samotności w grupie dzieci w wieku 10-13 lat wykorzystano Children's Loneliness and Social Dissatisfaction Scale (CLS) w polskim opracowaniu [Oleś, 2005]. Skala pozwoliła na ocenę zachowań i uczuć związanych z osamotnieniem. Revised UCLA Loneliness Scale (R-UCLA) w polskim opracowaniu Kwiatkowskiej i wsp., jak i w poprzednich badaniach, wykorzystano do oceny poczucia samotności w grupie młodzieży 14-17 lat [Kwiatkowska i in., 2018].

Habilitationka i wsp. nie wykazali istotnych różnic w poczuciu samotności u dzieci chorych na cukrzycę typu 1 oraz ich rówieśników nie chorujących na cukrzycę. Młodzież nie chorująca na cukrzycę istotnie wyżej postrzegała samotność w podskali poczucia braku bliskiego kontaktu z innymi ludźmi. Autorzy słusznie podkreślają, że pomimo niewielkich różnic, ocena postrzegania samotności jest ważna podczas leczenia dzieci i młodzieży chorych na cukrzycę typu 1, ponieważ uczucie to może mieć negatywny wpływ na ich samopoczucie psychiczne i fizyczne.

Kolejnym wskaźnikiem psychospołecznego funkcjonowania chorych na cukrzycę, poddanym analizie w prezentowanym przez habilitantkę cyklu badań, było występowanie objawów depresji w grupie chorych na cukrzycę typu 2 w wieku 65+. Zaprezentowano to w publikacji, gdzie habilitantka była współautorem: Dziedzic Beata, Sienkiewicz Zofia, Leńczuk-Gruba Anna, Kobos Ewa, Fidecki Wiesław, Wysokiński Mariusz. Prevalence of Depressive Symptoms in the Elderly Population Diagnosed with Type 2 Diabetes Mellitus. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020;17(10):1-9.

Autorzy podkreślają, że złożoność problemu, jakim jest podeszły wiek, cukrzyca oraz depresja stanowi istotny problem społeczny i wyzwanie dla zdrowia publicznego. W Polsce wśród dorosłych najliczniejszą grupę chorych na cukrzycę w 2018 r. stanowiły osoby w wieku od 65 do 74 lat. Odsetek chorych w całej populacji wzrasta wraz z grupą wiekową aż do 85. roku życia [NFZ, 2019]. W literaturze przedmiotu wskazuje się na dwukierunkowy związek między cukrzycą a występowaniem objawów depresji, gdzie osoby z cukrzycą są bardziej narażone na rozwój depresji.

Prezentowane w niniejszej publikacji badanie zostało przeprowadzone wśród 200 osób z rozpoznaną cukrzycą typu 2 w wieku 65 lat i powyżej, leczonych w specjalistycznej poradni

diabetologicznej. Badanie zrealizowano przy użyciu pełnej wersji Geriatrycznej Skali Oceny Depresji (GDS).

Wnioski z niniejszej pracy wskazały, że grupę osób w wieku 65+ chorych na cukrzycę typu 2 z objawami lekkiej i głębokiej depresji stanowiły w większości kobiety. Objawy głębokiej depresji istotnie częściej przejawiali pacjenci z dłuższym czasem trwania cukrzycy, leczeni lekami doustnymi w połączeniu z insuliną, u których rozwinęły się przewlekłe powikłania cukrzycy.

Publikacja 5, autorów Kurza Dominika, Kobos Ewa. Diabetes distress in adult patients with type 1 and type 2 diabetes. *Medical Science Pulse* 2022;16 (4):56-65, przedstawia badania dystresu emocjonalnego związanego z chorobą u pacjentów z cukrzycą, dotyczącego w szczególności negatywnych doświadczeń emocjonalnych wynikających z wyzwań, jakie stawia życie z cukrzycą, niezależnie od jej typu. Tutaj autorzy podjęli próbę identyfikacji obaw, zmartwień i lęków osób chorych na cukrzycę związane z emocjonalnymi reakcjami na diagnozę, ryzykiem wystąpienia przewlekłych powikłań, wymaganiami związanymi z samokontrolą, jakością relacji międzyludzkich i kontaktami ze świadczeniodawcami. Na uwagę zasługuje fakt, jak podkreśla habilitantka, że prezentowane w niniejszej publikacji badanie **jest pierwszym realizowanym w Polsce** w tym obszarze badawczym, w grupie dorosłych pacjentów chorych na cukrzycę. Badanie zostało przeprowadzone wśród pacjentów zgłaszających się na wizyty kontrolne do poradni diabetologicznej. Materiał badawczy zebrano, wykorzystując autorski kwestionariusz ankiety oraz wystandaryzowaną Skalę Niedogodności Spowodowanych przez Cukrzycę (Diabetes Distress Scale - DDS) [Krzemińska i Bąk, 2021], służącą do oceny stresu emocjonalnego związanego z cukrzycą. Oceniono cztery różne wymiary niedogodności spowodowanych przez cukrzycę, takie jak: obciążenie emocjonalne, dystres związany z wizytą lekarską, dystres związany z przestrzeganiem leczenia i dystres interpersonalny.

Niewątpliwie, **dużym osiągnięciem autorów** jest zastosowanie międzynarodowego kwestionariusza DDS, rekomendowanego do oceny dystresu cukrzycowego, co w efekcie pozwoliło na konfrontację wyników w odniesieniu do rezultatów badań przeprowadzonych przez innych autorów w Europie i świecie, a nowatorskie zastosowanie skali R-UCLA do oceny postrzegania samotności wraz z innymi międzynarodowymi, walidowanymi kwestionariuszami może być wykorzystane w kolejnych projektach badań.

Autorzy wnioskowali, że pacjenci z cukrzycą wykazują umiarkowany poziom dystresu związanego z chorobą. Największe niedogodności spowodowane przez cukrzycę wykazują w

zakresie obciążenia związanego z przestrzeganiem leczenia oraz obciążenia emocjonalnego. Chorzy na cukrzycę mieszkający na wsi, posiadający niższy poziom wykształcenia oraz niższy status materialny wykazują wyższy dystres. Istotnie wyższy poziom dystresu wykazują pacjenci, którzy nie osiągają zalecanych wartości hemoglobiny glikowanej oraz u których rozwinęły się przewlekłe powikłania cukrzycy.

Podsumowując cykl tematycznie powiązanych prac badawczych pod tytułem: „*Psychospołeczne wskaźniki funkcjonowania osób chorych na cukrzycę w wybranych etapach życia*” w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu, dr n. o zdr. Ewie Małgorzacie Kobos, warto podkreślić walory poznawcze i implikacje praktyczne prezentowanych powyżej badań. Są niewątpliwie kolejnym krokiem w pełniejszym zrozumieniu psychospołecznych aspektów życia chorych na cukrzycę. Ponadto stanowią wartościowy materiał i impuls do poszukiwania dalszych metod rozpoznawania aspektów psychologicznego funkcjonowania chorych w korelacji z ich somatycznym i społecznym funkcjonowaniem.

Wyniki niniejszych badań mają nie tylko wysoką wartość metodologiczną, poznawczą, ale również płyną z nich implikacje praktyczne. Zwraca na to uwagę habilitantka, rekomendując ocenianie poczucia samotności w grupie chorych na cukrzycę przez personel medyczny. Wskazuje ponadto na chorych ze szczególnego ryzyka, mając na uwadze osoby nie będące w związkach, z niższym poziomem wykształcenia, bezrobotne, ze współistnieniem przewlekłych powikłań cukrzycy.

Popularyzacja wyników badań może przyczynić się również do wzbogacenia i aktualizacji wiedzy personelu medycznego na temat psychospołecznego funkcjonowania pacjentów z cukrzycą i czynników mających związek z doświadczaniem przez nich poczucia samotności. Wyniki publikowanych badań mogą mieć również zastosowanie w praktyce klinicznej, w kontekście porady pielęgniarskiej w diabetologii realizowanej w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej nad chorymi na cukrzycę oraz porady edukacyjnej w podstawowej opiece zdrowotnej realizowanej w ramach świadczenia opieki koordynowanej. W zupełności zgadzam się ze zdaniem habilitantki, że personel medyczny powinien wspierać pacjentów w poczuciu koherencji w celu zmniejszenia samotności emocjonalnej i społecznej. Wyniki badań są również przesłanką do rekomendacji badań przesiewowych w kierunku identyfikacji osób zagrożonych depresją.

Szczególnym osiągnięciem habilitantki jest ponadto zwrócenie uwagi na problemy psychospołeczne dzieci i nastolatków z przewlekłą chorobą jaką jest cukrzyca typu 1. Wsparcie

w rozwijaniu ich relacji społecznych, może być znaczące dla ich dobrego samopoczucia i zdrowia.

Aktywność naukowa

O aktywności naukowej Kandydatki na stopień doktora habilitowanego oraz o uznaniu jakim cieszy się w środowisku naukowym, świadczy jej udział w programach i projektach naukowych. Po otrzymaniu stopnia doktora, działalność naukowa Habilitantki skupiła się głównie wokół trzech obszarów badawczych: psychospołeczne funkcjonowanie opiekunów dzieci chorych na cukrzycę, samopoczucie psychiczne i postrzeganie samotności w wybranych grupach społecznych oraz wsparcie społeczne w chorobie.

W obszarze związanym z psychospołecznym funkcjonowaniem opiekunów dzieci chorych na cukrzycę opublikowała 4 pozycje, w tym 2 z punktacją IF - 1,043, MNiSW=25: J Appl Nurs Res. i IF=2,100, MNiSW=40: Biopsychosoc Med.

W obszarze związanym z samopoczuciem psychicznym i postrzeganiem samotności w wybranych grupach społecznych, w kontekście pandemii COVID-19 znajduje się 5 publikacji, w tym 3 z IF: IF=4,614: International Journal of Environmental Research and Public Health; (IF=4,135, MNiSW=100: BMC Public Health. i IF=2,090, MNiSW=100: BMJ Open.

Jako uzupełnienie, w ten kontekst tematyczny wpisują się także trzy badania zrealizowane w grupie młodzieży, pacjentów chorych na padaczkę i pacjentów poddawanych zabiegowi wymiany zastawki aortalnej, w tym 1 z IF=4,614, MNiSW=140: International Journal of Environmental Research and Public Health.

W obszarze związanym ze wsparciem społecznym w chorobie, opublikowała 3 prace, w tym 1 z punktacją IF=1,942, MNiSW=100 w Nursing Open.

Staż naukowy

Habilitantka odbyła miesięczny staż naukowy w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego PZH – Państwowym Instytucie Badawczym w Zakładzie Promocji Zdrowia i Prewencji Chorób Przewlekłych (2022). Program stażu związany był z zagadnieniami z zakresu nauk o zdrowiu, w szczególności dotyczącymi diagnozy stanu zdrowia populacji oraz realizacji i monitoringu zadań zdrowia publicznego w Polsce.

Udział w projektach krajowych i międzynarodowych

W 2023 roku Habilitantka dołączyła do zespołu i rozpoczęła przygotowanie do realizacji projektu CARE4DIABETES - Zmniejszenie obciążenia chorobami zakaźnymi poprzez zapewnienie wielodyscyplinarnego leczenia cukrzycy typu 2. Realizacja projektu

rozpoczęła się 1 lutego 2023 roku i będzie trwała przez 36 miesięcy. Partnerami projektu jest 14 państw członkowskich UE: Hiszpania (koordynator), Belgia, Bułgaria, Grecja, Węgry, Włochy, Malta, Niderlandy, Polska, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Szwecja (stowarzyszone) i Finlandia.

W 2022 roku przystąpiła do zespołu badawczego Akademii Białskiej, realizującego w Polsce międzyuczelniany projekt dotyczący analizy postaw studentów pielęgniarstwa wobec osób z niepełnosprawnością fizyczną. W ramach projektu zbierała materiał badawczy, uczestniczyła w opracowaniu wersji manuskryptu do publikacji. Wyniki badania zostały opublikowane w artykule: Tomczyszyn D, Pańczuk A, Ławnik A, i wsp. Nursing students' attitudes towards persons with physical disabilities. Cross-sectional study. *Journal of Health Inequalities* 2023;9(2):185-193.

W 2020 roku była członkiem międzynarodowego zespołu FEND COVID-19 consortium pod przewodnictwem Rity Forte z King's College London - realizującego projekt badania w 27 krajach Europy na temat: *Wpływ pandemii COVID-19 na osoby chorujące na cukrzycę oraz świadczenie im usług przez placówki opieki zdrowotnej w Europie*. Habilitantka uczestniczyła w tłumaczeniu narzędzia badawczego dla potrzeb realizacji badania wśród pielęgniarek diabetologicznych w Polsce, zakodowała odpowiedzi na pytania otwarte uczestników badania w Polsce, uczestniczyła w przygotowaniu ostatecznej wersji manuskryptu *The impact of the COVID-19 pandemic on people with diabetes and diabetes services: A pan-European survey of diabetes specialist nurses undertaken by the Foundation of European Nurses in Diabetes survey consortium* do publikacji. Wyniki badania zostały opublikowane w *Diabetic Medicine*. 2021;38(5):1-10.

W ramach współpracy Polską Federacją Edukacji w Diabetologii i konsultantami wojewódzkimi w dziedzinie pielęgniarstwa diabetologicznego w 2020 roku zrealizowała projekt badania na temat: *Poczucie samotności a wyrównanie metaboliczne choroby u pacjentów z cukrzycą*. Wyniki tego badania zostały opublikowane w: Kobos E, Szewczyk A, Świątkowska T, Kryczka T, Sienkiewicz Z. Relationship between loneliness and blood glucose control in diabetes. *BMC Public Health*. 2020;20(1):1-6.

W 2010 roku otrzymała finansowanie projektu badawczego na temat: *Funkcjonowanie rodzin dzieci chorych na cukrzycę typu 1*. Numer projektu: N N404 194039, okres realizacji 2010-2012. W 2012 roku obroniła pracę doktorską o tym samym temacie. W ramach projektu badawczego opublikowała następujące artykuły naukowe: Kobos E, Imiela J. Stan emocjonalny

opiekuna dziecka z cukrzycą typu 1 jako czynnik różnicujący realizację funkcji rodziny. Hygeia Public Health 2012;47(3):330-335;

Kobos, Imiela J. Factors affecting the level of burden of caregivers of children with type 1 diabetes. Applied Nursing Research 2015;28(2):142-149; Kobos E, Imiela J, Leńczuk-Gruba A. Diabetes, child care, and performance of family functions. Studia Medyczne 2017;33(1):17-25.

Współpraca z uczelniami/ośrodkami naukowo - dydaktycznymi

Od listopada 2023 roku Habilitantka uczestniczy w spotkaniach zespołu pracowników Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego i Uniwersytetu Jagiellońskiego dotyczących wydania przez wydawnictwo PZWL książki na temat: Praktyka pielęgniarska oparta na dowodach naukowych. W ramach przygotowania książki będzie redaktorem naukowym oraz autorem kilku podrozdziałów.

Współpraca z konsultantem krajowym w dziedzinie medycyny rodzinnej, konsultantem krajowym w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego, konsultantem krajowym w dziedzinie pielęgniarstwa diabetologicznego, konsultantem wojewódzkim w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego, Polskim Towarzystwem Medycyny Rodzinnej w opracowaniu „Porad edukacyjnych i dietetycznych realizowanych w podstawowej opiece zdrowotnej w ramach świadczenia opieki koordynowanej. Diagnostyka i leczenie cukrzycy. Wydawnictwo Interaktywne Medutools, Kraków 2023. Numer ISBN 978-83-64948-01-5.

Od 2022 roku współpraca z zespołem Akademii Mazowieckiej w Płocku, realizującym międzyuczelniany projekt Klinimetria w doskonaleniu jakości świadczeń zdrowotnych i kształcenia na kierunkach medycznych. W ramach projektu opracowano nieodpłatny podręcznik w wersji drukowanej i E-book, w którym Habilitantka była współautorem rozdziału: Kobos E, Hornik B, Szewczyk A. Narzędzia w diabetologii.

Uczestnictwo w organizacji międzynarodowej konferencji: Wsparcie i rozwój pielęgniarstwa w Ukrainie - wyzwaniem dla społeczności pielęgniarskiej Europy we współpracy z: Warszawskim Uniwersytetem Medycznym, Polskim Towarzystwem Pielęgniarskim, Naczelną Radą Pielęgniarek i Położnych.

W roku 2019 roku we współpracy z Uniwersytetem Medycznym w Lublinie, Katedrą Rozwoju Pielęgniarstwa współorganizacja konferencji naukowo-szkoleniowej: Zespół multidyscyplinarny w opiece nad człowiekiem w wieku podeszłym. Warszawa 25.11.2019.

W ramach współpracy międzyuczelnianej z Uniwersytetem Medycznym w Lublinie, Katedrą Rozwoju Pielęgniarstwa, w roku 2018 współorganizacja konferencji naukowo –

szkoleniowej Wielowymiarowość opieki nad człowiekiem w podeszłym wieku. Warszawa 20.09.2018.

W latach 2014, 2016, 2018 w ramach współpracy międzyuczelnianej z Uniwersytetem Medycznym w Lublinie - współredagowanie 4 monografii naukowych: Wybrane aspekty opieki pielęgniarskiej; Jakość życia i zachowania zdrowotne człowieka chorego; Człowiek w zdrowiu i chorobie: wybrane zagadnienia; Wybrane aspekty zdrowia i choroby w ujęciu interdyscyplinarnym - wydanych przez Dział Redakcji i Wydawnictw Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Zakres tematyczny opublikowanych w monografii artykułów uwzględniał między innymi funkcjonowanie psychospołeczne człowieka w chorobach przewlekłych.

We współpracy z Polskim Towarzystwem Pielęgniarskim, współorganizacja XIII Kongresu Pielęgniarek Polskich. Warszawa 15-17.09.2016.

Nagrody i odznaczenia

Potwierdzeniem zasług Habilitantki są jej nagrody i odznaczenia. Została min. odznaczona:

- Nagrodą Zespołową za osiągnięcia dydaktyczne: za współautorstwo książki *Pielęgniarstwo w Podstawowej Opiece Zdrowotnej 2022*; zorganizowanie i przeprowadzenie kursu doskonalącego dla terapeutów środowiskowych w zakresie opieki geriatrycznej - 2014 oraz dla pielęgniarek w ramach programu operacyjnego kapitał ludzki - 2013.
- Za redakcję i współautorstwo monografii w latach 2015-21 .
- Nagroda Prezesa ZG Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego za wkład pracy w realizację projektu PTP „Szczepimy od pokoleń”
- Srebrny krzyż zasługi 2017.

Osiągnięcia dydaktyczne

W ramach zatrudnienia na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym Habilitantka realizowała zajęcia z następujących przedmiotów: Andragogika, Pedagogika, Przysposobienie psychologiczno-pedagogiczne, Dydaktyka Medyczna i Filozofia z etyką.

Aktualnie realizuje zajęcia z przedmiotów: Pedagogika (studia licencjackie, kierunek pielęgniarstwo), Praktyka pielęgniarska oparta na dowodach naukowych (studia magisterskie, kierunek pielęgniarstwo), Poradnictwo w pielęgniarstwie (studia magisterskie, kierunek pielęgniarstwo), Podstawowa Opieka Zdrowotna (studia licencjackie, kierunek pielęgniarstwo, zajęcia praktyczne).

Była współautorem pierwszej edycji Wytycznych pisania prac licencjackich i Wytycznych pisania prac magisterskich dla studentów kierunku pielęgniarstwo Wydziału Nauk o Zdrowiu, Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego oraz aktualizacji Wytycznych pisania prac magisterskich w 2022 roku (II edycja).

W roku 2018 brała udział w projekcie e-learningowym związanym z Komunikacją Interpersonalną – w ramach którego przygotowała i nagrała materiał wykładowy na platformę e-learningową na temat: Komunikacja w promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej.

Przeprowadziła w 2017 roku, w Centrum Medycznym Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego warsztaty szkoleniowe dla pielęgniarek środowiska nauczania i wychowania na temat: Cukrzyca typu 1 u dziecka w środowisku nauczania i wychowania.

Promotorstwo

Dr Ewa Małgorzata Kobos jest promotorem 69 prac magisterskich i 27 prac licencjackich, w tym, pod jej kierunkiem powstało 9 prac, obejmujących tematykę diabetologii.

Osiągnięcia organizacyjne

Habilitantka wykazuje się dużą aktywnością organizacyjną, pełniąc na WUM min. funkcję członka komisji ds. Egzaminów Dyplomowych na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku Pielęgniarstwo. Jest ponadto koordynatorem przedmiotu Praktyka pielęgniarska oparta na dowodach naukowych.

W 2023 roku była członkiem zespołu powołanego na Wydziale Nauk o Zdrowiu, Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, który przygotował wniosek o przeprowadzenie oceny niezbędnej do utrzymania akredytacji KRASZPiP na kierunku pielęgniarstwo.

Prowadziła dwukrotnie, w Ciechanowie warsztaty edukacyjne dla nauczycieli w ramach projektu Akademia Nauk o Zdrowiu WUM, dotyczące cukrzycy u dzieci (2022-2023).

Uczestniczyła w realizacji projektu Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego „Szczepimy od pokoleń” realizowanego we współpracy z Warszawską Okręgową Izbą Pielęgniarek i Położnych (2019-2022).

W ramach wieloletniej współpracy Zakładu Rozwoju Pielęgniarstwa, Nauk Społecznych i Medycznych z przedszkolem niepublicznym Misio organizowała i brała udział wraz ze studentami kierunku pielęgniarstwo w piknikach rekreacyjno-zdrowotnych (2016-2022).

Współorganizowała i prowadziła spotkania w ramach Warszawskiego Festiwalu Nauki (2017- 2021). Była członkiem Komisji ds. Jakości Kształcenia Podyplomowego realizowanego w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym.

Była członkiem Komisji Egzaminacyjnej na Studiach Pomostowych – egzamin praktyczny i teoretyczny.

Organizacja konferencji

W przebiegu swojej pracy zawodowej Habilitantka aktywnie uczestniczyła w organizacji konferencji o zasięgu krajowym i zagranicznym. W latach 2012-2023 była członkiem komitetu naukowego 36 konferencji oraz przewodniczyła 10 sesjom naukowym.

Osiągnięcia popularyzujące naukę

Dr Ewa Kobos jest recenzentem 47 prac licencjackich i magisterskich na kierunku pielęgniarstwo i zdrowie publiczne.

Recenzowała prace w czasopismach naukowych, takich jak Problemy Pielęgniarstwa, Pielęgniarstwo Polskie, Pielęgniarstwo XXI wieku i Nursing Open.

Działalność popularyzująca naukę

Habilitantka prowadzi zajęcia w ramach specjalizacji w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego organizowanych przez Centrum Kształcenia Podyplomowego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

W ramach kształcenia podyplomowego realizowanego przez Warszawski Uniwersytet Medyczny była organizatorem i kierownikiem naukowym kursów: Kurs specjalistyczny dla pielęgniarek podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie opieki geriatrycznej, Kurs dokształcający dla terapeutów środowiskowych w zakresie opieki geriatrycznej. W ramach przygotowania do realizacji powyższych kursów na podstawie materiałów dydaktycznych otrzymanych od wykładowców przygotowała skrypt dla uczestników kursu.

Aktualnie uczestniczy w opracowaniu programu kształcenia kursu specjalistycznego dla pielęgniarek: Porada pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej.

W roku 2021 przygotowała materiały edukacyjne i zrealizowała zajęcia w ramach specjalizacji w 4 dziedzinach pielęgniarstwa - moduł: Praktyka pielęgniarstwa oparta na faktach w Vital-Med. Sp.z o.o.

Podsumowanie

Doktor dr nauk o zdrowiu Ewa Małgorzata Kobos, jest niezwykle aktywnym i kreatywnym pracownikiem nauki, realizującym konsekwentnie od wielu lat program naukowy w zakresie szeroko pojętych badań dotyczących edukacji, opieki i problemów psycho-społecznych pacjentów z cukrzycą, dorosłych i dzieci. Wskazuje na to nie tylko całościowy dorobek naukowy, ale co istotne, bardzo znaczący jego wzrost od momentu uzyskania stopnia naukowego doktora.

Łącznie Habilitantka jest autorem lub współautorem 65 artykułów, z punktacją MNiSW – 2525, IF – 35,237. Publikacja z udziałem autora w badaniach wielośrodkowych – IF 4,213, MNiSW – 100, list do redakcji – IF 1,838, MNiSW – 40.

Posiada cytowania w indeksowanych czasopismach polskich i zagranicznych. Liczba cytowań w Web of Science wynosi 144, bez autocytowań: 142; H-index: 6); Scopus: 164 (bez autocytowań: 161), Indeks Hirscha: 7.

Jest redaktorem 9 monografii naukowych i autorem 69 rozdziałów w monografiach naukowych. Posiada również w swoim dorobku autorstwo 9 rozdziałów w podręcznikach.

Działalność naukowa Ewy Małgorzaty Kobos opiera się nie tylko na jej indywidualnych przedsięwzięciach, ale również, co jest bardzo cenne, na współpracy z wysokiej rangi ośrodkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą. Dopełnieniem bogatego dorobku naukowego jest działalność dydaktyczna i organizacyjna oraz, co należy szczególnie podkreślić, społeczna na rzecz środowiska, głównie szkolnego, w ramach edukacji dzieci, młodzieży, nauczycieli i rodziców, promującej zachowania prozdrowotne i sprzyjające opiece nieprofesjonalnej w cukrzycy.

Należy jednoznacznie stwierdzić, że osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne dr Ewy Małgorzaty Kobos spełniają wszystkie wymogi art. 219, Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 20 lipca 2018 r. (z późn. zm.)

W związku z tym, zwracam się do Rady Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego z wnioskiem o podjęcie uchwały popierającej nadanie doktor dr nauk o zdrowiu Ewie Małgorzacie Kobos, stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu oraz wniosku o dopuszczenie dr Ewy Małgorzaty Kobos do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

dr hab. n. o zdr. Matylda Sierakowska

Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej
Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku